

ฝรั่งเศส ศิลปะแห่งคลัสเตอร์ สนธิสัญญาแห่งนวัตกรรม

ด้วยเศรษฐกิจที่ใหญ่เป็นอันดับที่ 6 ของโลกที่มีมูลค่า 2.8 ล้านล้านเหรียญสหรัฐ และดัชนีการพัฒนามนุษย์ที่สูงเป็นอันดับต้นๆ ของโลก ประเทศฝรั่งเศสเป็นหนึ่งในผู้นำแห่งทวีปยุโรปตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันทั้งด้านวัฒนธรรม ศิลปะ เศรษฐกิจ และการเมือง ซึ่งการเป็นผู้นำด้านเศรษฐกิจส่วนหนึ่งมาจากการมีกลุ่มของผู้ประกอบการที่แข็งแกร่งที่ร่วมมือกันในการพัฒนาธุรกิจของกลุ่มให้ก้าวหน้า และการมีแรงผลักดันที่สนับสนุนงานด้านการวิจัยและนวัตกรรมอันเป็นเลิศ

ในอดีต ฝรั่งเศสพัฒนาภาคอุตสาหกรรมผ่านระบบ *Système Productif Local (SPLs)* ที่เป็นการผลักดันเฉพาะ SMEs โดยภาครัฐ ซึ่งพบว่ามีประสิทธิภาพต่ำและไม่เป็นไปตามความต้องการของตลาด และไม่มีการสนับสนุนให้ผู้ประกอบการสร้างนวัตกรรมด้วยตนเอง อย่างไรก็ตาม ในปี พ.ศ. 2548 รัฐบาลฝรั่งเศสปรับเปลี่ยนนโยบายใหม่เป็นการเน้นการพัฒนาในรูปแบบของคลัสเตอร์แห่งการแข่งขัน (*Pôles de Compétitivité*) ซึ่งเป็นการรวมกลุ่มทั้งรัฐบาลท้องถิ่น ผู้ประกอบการ สถาบันการศึกษา และศูนย์วิจัยต่างๆ เพื่อให้เกิดการแบ่งปันความรู้และทรัพยากร และส่งเสริมพัฒนานวัตกรรมโดยภาคเอกชนผ่านสิทธิประโยชน์ทางภาษีต่างๆ

ในการพัฒนาคลัสเตอร์ รัฐบาลจำเป็นต้องสร้างกลไกการทำงานที่คล่องตัวมากขึ้น คือ การลดอำนาจของรัฐบาลกลางและเพิ่มอำนาจให้กับการปกครองระดับท้องถิ่น เพื่อให้รัฐบาลในแต่ละภูมิภาคมีความเป็นอิสระมากขึ้นในการตัดสินใจและสามารถมุ่งเน้นการพัฒนาที่ตรงกับความต้องการของผู้ประกอบการในเขตนั้นมากขึ้น แต่เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งรัฐบาลยังได้ก่อตั้ง *Directions régionales des entreprises, de la concurrence, de la consommation, du travail et de l'emploi (DIRECCTE)* ในแต่ละภูมิภาคเพื่อสนับสนุนการก่อตั้งคลัสเตอร์และพัฒนาความร่วมมือในระดับท้องถิ่น ในการจัดตั้งคลัสเตอร์ รัฐบาลฝรั่งเศสต้องการให้เกิดการแข่งขันจึงได้ใช้วิธีการคัดเลือก โดยการให้กลุ่มผู้ประกอบการร่วมกับรัฐบาลท้องถิ่นและสถาบันต่างๆ ส่งข้อเสนอการจัดตั้งขึ้นมาแล้วทำการประเมินเพื่อเลือกกลุ่มที่เหมาะสมในการสนับสนุน

นอกเหนือจากนี้ เมื่อคลัสเตอร์มีขนาดใหญ่พอก็ยังสามารถทำการขยายความเชื่อมโยงไปยังต่างจังหวัดอื่นๆ หรือต่างประเทศ กล่าวคือ คำว่าคลัสเตอร์ของประเทศฝรั่งเศสจะมุ่งเน้นความร่วมมือทางด้านนวัตกรรมและการสร้างเครือข่ายมากกว่าที่จะเป็นการรวมตัวกันของผู้ประกอบการในพื้นที่ที่จำกัด

ในด้านการบริหารจัดการ แต่ละคลัสเตอร์จะจัดตั้งบริษัทไม่แสวงหาผลกำไร และมีทีมผู้ขับเคลื่อนที่
ให้แนวทางการพัฒนาคลัสเตอร์และส่งเสริมเครือข่ายระหว่างผู้ประกอบการที่จะก่อให้เกิดการพัฒนา
นวัตกรรมร่วมกัน และมีเสียงอันเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ซึ่งกิจกรรมในคลัสเตอร์ประกอบด้วยการจัดงาน
ประจำปี การจัดประชุมสร้างความเชื่อมโยงทางธุรกิจ การจับคู่ทางธุรกิจ การร่วมลงทุนในเทคโนโลยีและ
นวัตกรรม และการประสานความร่วมมือกับคลัสเตอร์อื่นๆ กับทั้งในประเทศและต่างประเทศ และเพื่อเป็น
การผลักดันคลัสเตอร์ที่เข้มแข็งเพียงเท่านั้น รัฐบาลฝรั่งเศสจะเลิกสนับสนุนคลัสเตอร์ที่ไม่มีประสิทธิภาพ
หรือมีผลประกอบการที่ไม่ดี

จากจุดเด่นในการสร้างคลัสเตอร์ หนึ่งในความสำเร็จในการพัฒนาศักยภาพของคลัสเตอร์คือการ
ส่งเสริมด้านนวัตกรรม ด้วยนโยบายการสนับสนุนงานวิจัยและพัฒนาที่ได้รับการยกย่องว่าดีที่สุดในโลก
รัฐบาลฝรั่งเศสให้การสนับสนุนผ่านระบบภาษีที่มีความโดดเด่น เช่น การลดภาษีร้อยละ 30 ของค่าใช้จ่าย
ทั้งหมดสูงถึง 100 ล้านยูโรและอีกร้อยละ 5 สำหรับยอดที่มากกว่านั้น โดยเงินเดือนของนักวิจัยและ
บุคลากรต่างๆ สามารถรวมเข้าไปอยู่ในการขอลดภาษีได้เช่นกัน และลดอีกร้อยละ 50 ของค่าปฏิบัติการ
การวิจัยและพัฒนา และอีกร้อยละ 75 สำหรับการลงทุนเพื่อการวิจัยและพัฒนาต่างๆ อีกทั้งสิทธิประโยชน์
ทางภาษีดังกล่าวเปิดโอกาสให้กับผู้ประกอบการทุกขนาดในทุกธุรกิจและทุกสัญชาติ มากไปกว่านั้น SMEs
สามารถขอลดภาษีเพิ่มเติมจากค่าใช้จ่ายทางนวัตกรรมที่ร้อยละ 20 แต่ไม่เกิน 400,000 ยูโรต่อปี โดยในปี
พ.ศ. 2556 มีผู้รับสิทธิประโยชน์ไปทั้งหมด 16,000 บริษัท ที่มีมูลค่า 6 พันล้านยูโร¹ อีกทั้ง สิทธิประโยชน์
สามารถใช้ร่วมกับสิทธิประโยชน์ของบริษัทก่อตั้งใหม่ที่มุ่งเน้นนวัตกรรม (jeunes entreprises innovantes:
JEIs) ได้ด้วย นอกเหนือจากนี้ การทำวิจัยที่ทำร่วมกับภาครัฐสามารถขอลดหย่อนภาษีได้ถึงสองเท่า แต่
ไม่เกิน 12 ล้านยูโร และยังสามารถขอลดภาษีจากค่าใช้จ่ายทางด้านเงินเดือนของนักศึกษาปริญญาเอก
หรืออาจารย์มหาวิทยาลัยได้ถึงสี่เท่าเป็นระยะเวลา 2 ปี

จากตัวอย่างแนวทางการปฏิบัติที่ดีของประเทศฝรั่งเศส ประเทศไทยสามารถเรียนรู้แนวทางการ
พัฒนาคลัสเตอร์ซึ่งกำลังเป็นนโยบายแห่งชาติได้ คือ การทำคลัสเตอร์ควรเริ่มมาจากการกระตุ้นภาค
เอกชนให้เกิดการรวมตัวกันแบบเป็นธรรมชาติ และทำการคัดเลือก รวมถึงการลดการสนับสนุนคลัสเตอร์ที่
ไม่ประสบความสำเร็จ และการส่งเสริมนวัตกรรมผ่านการให้สิทธิประโยชน์ทางภาษีในรูปแบบต่างๆ ที่

¹ Business France. (2015). *France's research tax credit: Benefit and advantages for your company*. Retrieved June 18, 2016, from
http://sayouitofrance-innovation.com/wp-content/uploads/2015/01/UK_CIR_1901.pdf

เหมาะสม และตามความต้องการของผู้ประกอบการ ซึ่งจะกระตุ้นให้เกิดงานวิจัยอันจะส่งผลต่อ
ความสามารถในการแข่งขันของประเทศในอนาคต

*บทความนี้ตีพิมพ์ในนิตยสาร Advanced Business Magazine เรียบเรียงโดยนายชินวุฒิ เจษฎาญาณเมธา ซึ่งเป็นส่วน
หนึ่งของคณะทำงานโครงการการจัดทำยุทธศาสตร์สร้างความเข้มแข็งทางการค้า แผนงานจัดทำยุทธศาสตร์การค้าสินค้า
เกษตร อุตสาหกรรม และบริการ โดยสำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า กระทรวงพาณิชย์ ร่วมด้วยศูนย์วิจัยและให้
คำปรึกษา สถาบันบัณฑิตฯ ศคินทร์ แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย หรือ Sasin Management Consulting (SMC)